

«6D021400 – Эдебиеттану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену Ушін ұсынылған Салтақова Жанат Токтарқызының «Қазак шекіре жырлары: жанрлық ерекшеліктері, тарихильтыры, поэтикасы (авторлық жырлар негізінде)»

СЫН-ПИКРИ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымы
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі.	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі.	<p>Диссертация жұмысының тақырыбы мен мазмұны елміз тәуелсіздік алғаннан бері рухани дамуының басти қафидагтары мен бағыттарын айқындайтын тұжырымдашармен тыныз байланысты. Атап айтканда, Қазақстан Республикасының 2020-2025 жылдарға дамытудың «ҚР білім беруді дамытудың 2019 ж. №98 қаулы), 7.2. «Гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі, колданбалы пәнараптық зерттеулер: әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер»; 7.2.7. «Ұлы даланың жеті қыры: қоғамның рухани жаңғыруның мұралары мен бастаулары» бағыттарына сәйкес келеді.</p> <p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен жобаның жаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның ясасында орындалмаған.</p> <p>2) Диссертация тақырыбының ясасы «Мәдени мұра», «Болашаққа бағдар: Рухани жаңырыру», «Ұлы даланың жеті қыры: қоғамның жаңғыруының мұралары мен бастаулары» атты бағдарламаның атаяу мен немірі);</p> <p>2) Диссертация бақса мемлекеттік бағдарлама ясасында орындаған (бағдарламаның атаяу);</p> <p>3) Диссертация Казақстан Республикасының Үкіметі жаңындағы жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен елміздегі ғылым дамуының 7. Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер басымдылығына сәйкес келеді.</p> <p>Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету).</p>

2. Гылымға маныздылығы	<p>Жұмыс тұлымға елеулі Улесін қосады/қоспайды, ал оның маныздылығы ашылған/ашылмаған.</p> <p>Зерттеу жұмысы ғылымға елеулі Улес косады және маныздылығы жоғары. Жұмыста шекіре жылар зерттеу нысаны ретінде тұнрыш рет карастырылып, деректерді сарадап, жана мағлұмдатар табунаң, сонымен бірге еліміздегі сирек көзdesetiң кітаптар мен колжазбалар корларында сакталған шекіре жыр мәтіндеріне ғылыми талдау жасал, жана концепция тұжырымдаш, ғылыми айналымға енгізуімен ерекшеленеді. Жекелеген галымдардың зерттеулерін айтпағанда, казак шекіре жыларының тарихиыты, жанрлық ерекшеліктері, поэтикасы жүйелі, максатты турде зерттеу нысаны болған емес. Бүгінде дейін зерттеу нысанына айналмаған жылар зерттеу жұмысының зәрлілігі мен өзекілігін айқындайды.</p>
3. Озінің принципі	<p>Өзі жазу жазу</p> <p>Озі жазу деңгейі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаган
4. Инкілаптандыру принципі	<p>Бірлік инкілаптандыру принципі</p> <p>4.1 Диссертация өзекілігінің негіздемесі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген.

	<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды</p> <p>1) айқындайды; 2) жартылай айқындайды; 3) айқындамайды</p>	<p>Диссертация мазмұны «Шежіре жырлардың қайнар қөздері және зерттелуі», «Шежіре жырлардың тарихильтың», «Қазақ шекіре жырларының жанрлық және көркемдік ерекшеліктері, поэтикасы» деп атапалтын өзара тыңыз байланысты үш тараудан туралы. Ізденуші зерттеу нысанына альнған мәселені бір жүйеде игерे атған, неізгі максат-міндеттін ашу барысындағы өз пікірін танымды таңдаулармен дәлелделен, диссертациясының мазмұны тақырыбын тольық ашады.</p>
4.3. Максаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	<p>1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді</p>	<p>Максаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді. Ізденуші қазақ шежіре жырларының жанрлық ерекшеліктерін, тарихильтың анықтауды, поэтикасын зертдеуді алдына мақсат ешін кояды. Осы мақсатқа сай бүтінгі деңгейде жарияланған немесе ал де баспа белгін көрмелеген жырларды іздестіру, ғылыми айналымға тусуру, колжазба Улгілерін араб (қадым, төте), латын жазулашарындағы мәтіндерді қазіргі әріпке көшірү, басылымдары мен нұсқаларына тарихи-ленетикалық зерттеулер жүргізу, шекіре жырлардың бастауы, кальптаусы, дамузы, жанрлық сипатты жайындағы осы кезге дейін жарық көрген зерттеу еңбектерді негізге ала отырып, шекіре жырлар тарихи жырлардың бір түрі екендігін дәлелдеу; халық ауыз әдебиеті Улгілеріндегі шекірептік коріністердің, өмірбаяндық (ғұмырнамалық) баяндаулардың көркемдік қызметтің айқындау; түркі халықтарындағы шекіре тарқату дәстүріне назар аударып, қырғыз, каракалпак, башқұрт халықтарының мұраларымен салыстыра зерттеп, жаңашаш пайымдаулар жасау; халық ақындары шығармаларындағы шекіре жырлардың рөлін анықтау; бүтінгі күнге дейін зерттеу нысанына айналмағандығын ескере отырып, шекіре жырлардың поэтикасына катысты салыстырулар жүргізіл, өзіндік түйіндеулер мен тұжырымдар үсіну тәрізді міндеттер қояды. Зерттеу нысанасына альнған мәселені бір жүйеде игерे атғанын, неізгі максат-міндеттерін ашу барысында өз пікірін танымды таңдаулармен дәлелделгенін байқаймыз.</p>
4.4. Диссертацияның барлық белімдері мен күрьылсы логикалық байланысқан:	<p>1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан;</p>	<p>Диссертацияның барлық белімдері мен күрьылсы логикалық толық байланысқан. Ізденуші жұмыстың мақсат-міндеттеріне сай салылыш турде зерттеулер жүргізген. Кол жеткізен нәтижелердің бір-бірін толықтыра отырып түйінделу сипаты, өзара</p>

		<p>3) байланыс жок</p> <p>курылымдык сабактастырылғанда тақырыптың ауытқымай, жүйелі турде дамыткан ғылыми талдаулары енбектін табысы деп атаяуға болады Диссертацияның барлық белімдері, тараулары соңғы зерттеу нәтижесінде сабактастырылған ой корытындыларымен туйнделген.</p>
4.5	<p>Автор ұсынған жаңа шешімдер (қагидаттар, әлдістер) делелденіп, 6ұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылыш бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемеслеріне негізделген 	<p>Диссертацияда әрбір нәтиженің негізделуі мен дәйектелуі ізденуші жасаған корытындының орнықтылыбын, сиңи талдаудың дұрыстығын айқынайды. Диссертацияның теориялық тужырымдары әдебиеттануданы зерттеулерге сүйене отырып жазылған. Жалпы, диссертант Ж.Салтақова тақырыбы бойынша ғылыми-әдістемелік енбектердегі тұжырымдар мен қагидаларды ескере отырып, негізделген тұжырымдар жасаған.</p>
5.	<p>Ғылыми жаңа шындық принципі</p>	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қагидаттар жаңа болып табыла ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) тольғымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана больш табылады); 3) жаңа емес (25% кем жана больш табылады)

	<p>5.2 Диссертацияның корытындылары жана болып табыла ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) тоғызымен жана; 2) жартытай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады) 	<p>Диссертацияның корытындылары толыымен жана дег есептеуге болады. Корытындылар жеткілікті турде ғылыми талдауларға негізделген. Қазак шекіре жырларын тарихи жырының бір тармагы ретінде ғылыми нағымды ері дәлелді турде зерделген. Осы жағынан алғанда, ізденуіштің ғылыми түжірымдары жаңашылдымы мен, ой жүйелілігімен және түжірымдарының дәйектелілігі мен жинаған материалдарды талдауынан көрініп тұр.</p>
5.3	<p>Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жана және негізделген бе?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) тоғызымен жана; 2) жартытай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады) 	<p>Диссертацияның жұмыста ұсынылған барлық шешімдер жана және әдебиеттанудағы пайымдалған ғылыми-теориялық түжірымдар мен дәлелді салыстырмалы талдаулармен негізделген.</p>
6.	<p>Негізгі корытындылардың негізделілігі</p>	<p>Барлық корытындылар ғылыми аукынды дәлелдемелерде негізделген /негізделмелеген (qualitative research және онертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)</p>
7.	<p>Корғауға шыгарылған негізгі қаридагтар</p>	<p>Әр қаридат бойынша келесі ұректарға жауап беру қажет:</p> <ol style="list-style-type: none"> 7.1 Қаридат дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбейді; 4) дәлелденбейді <p>7.2 Тривиалды емес (2).</p> <p>7.3 Иә, жана (1).</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі кең (3).</p> <p>7.5 Иә.</p> <p>2) жок</p>

<p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ии; 2) жок</p> <p>7.4 Қолдану дәнгейі:</p> <p>1) тар; 2) орташа;</p> <p>3) кен</p> <p>7.5 Макалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ии; 2) жок</p>	<p><i>Мақала:</i> The historicity of Kazakh genealogy storytelling (zhyr). – КазҰУ хабаршысы. Филология сериясы. – Алматы: Қазақ университетегі, 2019. – №3 (175). – Б. 38-45.</p> <p><u>2-қагидат.</u> Шекіре жырлардың басым көпшілгінің авторлары белгілі ақын-жыраулар және олар эпикалық сарында жырланады.</p> <p>7.1 Қагидат дәлелденген (1).</p> <p>7.2 Тривиалды емес (2).</p> <p>7.3 Иә, жаңа (1).</p> <p>7.4 Қолдану дәнгейі кен (3).</p> <p>7.5 Иә.</p> <p><i>Мақала:</i> Қазак шекіре жырларының зерттелу тарихы // Қазақстанның ғылыми мен өмірі. Халықаралық ғылыми журнал. – 2020. – №9. – Б.274-278.</p>
---	---

		<p>5-кагидат. Халық ақындары шығармашылындағы шекіре жырлар жөлі тартыш, дәстүр сабактастынымен бүтінгі күнге дейін жалғасын табуда.</p> <p>7.1 Қагидат дәлелдентен (1).</p> <p>7.2 Тривиалды емес (2).</p> <p>7.3 Иә, жаңа (1).</p> <p>7.4 Қолдану дәнгей кең (3).</p> <p>7.5 Иә.</p>
		<p><i>Мақала:</i> Қазақ эпостарының шекірелік сипаты. – Керуен. Ғылыми журналы. – 2022. – №2, 75-том. – Б.184-193.</p> <p>6-кагидат. Шекіре жырлардағы уақыт пен көністік мейлінше сыйымдашып, тыныздальп беріледі.</p> <p>7.1 Қагидат дәлелдентен (1).</p> <p>7.2 Тривиалды емес (2).</p> <p>7.3 Иә, жаңа (1).</p> <p>7.4 Қолдану дәнгей кең (3).</p> <p>7.5 Иә.</p>
8.	Дәйектілік принципі Дереккөздөр мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	<p><i>Мақала:</i> Қазақ эпостарының шекірелік сипаты. – Керуен. Ғылыми журналы. – 2022. – №2, 75-том. – Б.184-193.</p> <p>Иә, әдістеменің таңдауы нақты жазылған. Ізденугілі шекіре жырларды қарастыру барысында тарихи-сауытрымалы, тарихи-генетикалық, кеппенді зерттеу әдістерін колданған.</p> <p>8.1 Әдістеменің таңдауы – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жок</p> <p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды колдану арқылы заманғы зерттеулердің көзірі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) ия; 2) жок</p> <p>8.3 Теориялық корытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және эксперименттік зандылықтар</p> <p>Иә. Мұндай эмперикалық талдау, есресе түркі халықтарының шекіре жырларын салыстыра қарастыру барысында жемісті нәтижеге ие болған. Зерттеу жұмысында теориялық корытындылар,</p>

	<p>зерттеулермен дәлелденген және растаған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ия; 2) жок 	тұжырымдар және ұсыныстар нақты материалдарға, отандық және шегелдік ғальмадардың пікірлеріне сүйене отырып дәлелденген.
8.4	<p>Маньзыды мәлімдемелер нақты және сенимді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен растаған / ішінара растаған / расталмаган</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың теориялық, методологиялық негізі дұрыс. Зерттеу жұмысында көрсетілген маньзыды мәлімдемелер сенимді және нақты. Ғылыми әдебиеттар сілтемелермен расталған. Изденүші диссертациялық жұмыстың теориялық-методологиялық негіздерін қалыптастыруда тақырып бойынша фундаментальді енбектерді көңілдемде карастырган.</p>
8.5	<p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз</p>	<p>Тақырыпка сәйкес ізденүші Орталық ғылыми кітапхана мен М.О.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының сирек кітаптар мен колжазба корларынан материалдар пайдаланған. Және шетелдік, отандық нағылымдардың теориялық, методологиялық енбектерін жетекшілікке алға отырып, мұқият карастырады. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуга жеткілікті ері нақты.</p>
9	<p>9.1 Диссертацияның теориялық манызы бар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ия; 2) жок <p>9.2 Диссертацияның практикалық манызы бар және алынған нәтижелерді практикада колдану мүмкіндігі жоғары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ия; 2) жок 	<p>Иә, диссертациялық зерттеу жұмысының теориялық манызы жоғары. Зерттеу нәтижелері әдебиеттану, туркология, фольклортану саласындағы байланыстарды талдауға қатысты зерттеулерге үлес косатындығы анық.</p> <p>Иә, зерттеу жұмысының практикалық манызы бар және алынған нәтижелерді практикада колдану мүмкіндігі жоғары. Жазылған жұмыс практикалық түргыда бағалы еңбек екені даусыз. Себебі, жұмыс нәтижелерін әдебиеттанду бойынша оқыптытар, оқу күраштары, элістемелік нұсқаулықтарды жазу кезінде, филология саласы бойынша арнайы курстар мен семинар сабактар жүргізгенде көнинен пайдалануға болады.</p>

		9.3 Практикалық ұснынштар жана болып табылады: 1) тольынымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады)	Практикалық ұснынштар тольынымен жана болып табылады, себебі отандық әдебиеттану ғылымында қазак шекіре жырлары кешенди ғылыми зерттеу нысанына алынбаган.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) органша; 3) органшадан төмен; 4) төмен.	Диссертациялық жұмыс жоғары деңгейде, академиялық еңбектің стильдік галаптарына сай, техникалық рәсімдеу нормаларын сақтай отырып жазылған.

Докторант Салтакова Жанат Токтарқызына «6D021400 – Әдебиеттану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін «Казак шекіре жырлары: жанрлық ерекшеліктер, тарихильты, поэтикасы (авторлық жырлар негізінде)» тақырыбында дайындаған диссертациялық жұмысы үшін философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық дел санаймын.

Ресми рецензент:

Казак үлгитындар пәннадағы кандидаты
кауымдастырылған профессор,
филология ғылымдарының кандидаты

Конекова Айнур Аргынтайқызы

